

ВИДОВИЙ СКЛАД ПЛОДОВИХ РОСЛИН УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХНЬОГО ВИКОРИСТАННЯ

Наведено дані щодо видового складу аборигенних та інтродукованих плодових рослин в Україні. На теренах країни вирощують близько 1 тис. видів плодових рослин із 124 родів та 49 родин, з них аборигенних — 206—258 видів із 49 родів та 24 родин, інтродукованих — понад 760 видів зі 109 родів та 42 родин. Економічно важливими є 110 видів і міжвидових гібридів, що належать до 50 родів та 22 родин.

За підрахунками С.І. Шабарової, П.Н. Таргонського [10], в лісах України зростають 195 видів плодових рослин, які належать до 53 родів та 23 родин. З цього переліку треба виключити 35 видів неїстівних та отруйних рослин і 1 вид — представник голонасінних, які не формують плодів, тобто ті види, що не належать до плодових рослин. Переважна більшість видів у переліку є аборигенними рослинами, також до нього включені деякі інтродуценти.

Цей перелік не є вичерпним, особливо щодо інтродуцентів, тому нашою метою було визначити кількість видів плодових рослин, які зростають на теренах України. Плодовими рослинами ми вважаємо культивовані та дикорослі полікарпічні рослини, що дають плоди, які споживають в їжу свіжими або у переробленому вигляді, а також рослини, котрі використовують як підщепи [8]. В їжу використовують увесь плід або його м'якуш чи насіння. Традиційно вважають плодовою рослиною *Novenia dulcis* Thunb., у якої в їжу використовують плодоніжку.

Кількість видів аборигенної флори та інтродукованих трав'янистих видів встановлювали за "Определителем высших растений Украины" [8] та номенклатурним переліком судинних рослин [13]. Кількість деревних інтродуцентів підраховували за да-

ними М.А. Кохна, О.М. Курдюка [6] (див. таблицю).

Родини наведено за номенклатурним переліком судинних рослин [13], де роди *Arc-tostaphylos* Adans., *Oxycoccus* Hill, *Vaccinium* L. належать до родини *Ericaceae* Juss. Види родів *Cynoxylon* Raf. та *Swida* Opiz. включено до роду *Cornus* родини *Cornaceae* Dumort. [12]. Родину *Rosaceae* Adans. доповнено родами *×Crataemespilus* G. Camus, *×Pyronia* Veitch ex Trab., *×Sorbaronia* C.K. Schneid., *×Sorbotoneaster* Pojark., *×Sorbopyrus* C.K. Schneid. [12] та *Aflatunia* Vass. [3]. Інші гібридогенні роди цієї родини, які не наведено у праці [12], ми не вказували. Ми розглядали рід *Prunus* L. *sensu stricto* [3, 8, 9, 13], зі складу роду *Cerasus* Mill. вилучили роди *Microcerasus* Webb. *emend* Spach і *Padellus* Vass. [11]. Кількість видів у родах деревних рослин наводили за Г. Крюссманом [12] (по підродині *Prunoideae* Horan. — враховуючи дані [9, 11]), трав'янистих рослин — згідно з довідниками [2, 4].

Належність видів до плодових рослин встановлювали за довідниками [1, 2, 4, 15] та публікаціями щодо практичного використання окремих видів. Ми також використали відомості з електронної бази даних британського Центру ресурсів маловідомих та малопоширених рослин [14].

Існують розбіжності щодо загальної кількості видів як флори України [8, 13], так і флори світу [9, 12]. Уточнення кількості

Видовий склад плодкових рослин України та перспективи їхнього використання

Видовий склад плодкових рослин України

Родина	Рід (кількість видів у роді)	Кількість видів в Україні (в т. ч. плодкових рослин)		Частина плода, що використовується	Види плодкових культур, включені до Реєстру сортів рослин України	Види перспективних плодкових культур	Види малопоширених, малозначущих й маловідомих плодкових рослин
		аборигенних	інтродукованих				
Aceraceae Juss.	Acer L. (~150)	5 (1)	55 (1)	н.	—	—	A. tataricum L., A. truncatum Bunge
Actinidiaceae Gilg et Werderm.	Actinidia Lindl. (40)	—	7 (7)	п.	A. arguta (Sieb. et Zucc.) Planch. ex Micq., A. deliciosa (A. Chev.) C.F.Liang et A.R.Ferg.	A. kolomicta (Maxim. et Rupr.) Maxim.	A. polygama (Sieb. et Zucc.) Maxim. та ін.
Agavaceae Dumort.	Yucca L. (~40)	—	9 (2)	п.	—	—	Yu. filamentosa L., Yu. glauca Nutt.
Anacardiaceae Lindl.	Pistacia L. (10)	1 (1)	4 (1)	н.	—	P. vera L.	P. mutica Fisch. et C.A.Mey.
	Rhus L. (~250)	1(1)	13 (4)	п.	—	—	Rh. coriaria L., Rh. typhina L. та ін.
Annonaceae Adans.	Asimina Adans. (8)	—	1 (1)	п.	—	A. triloba (L.) Dun.	—
Aquifoliaceae DC. ex A.Rich.	Ilex L. (~400)	—	6 (1)	п.	—	—	I. aquifolium L.
Araliaceae Juss.	Eleutherococcus Maxim. (15)	—	1 (1)	п.	—	—	E. senticosus (Rupr. et Maxim.) Maxim.
Berberidaceae Juss.	Berberis L. (~450)	2 (2)	100 (~100)	п.	—	B. iliensis M.Pop., B. vulgaris L.	B. heteropoda Schrenk, B. integerrima Bunge, B. nummularia Bunge та ін.
	Mahonia Nutt. (~70)	—	9 (9)	п.	—	M. aquifolium (Pursh) Nutt.	M. swaseyi (Buckl. ex Young) Fedde та ін.
Cactaceae Juss.	Opyntia Mill. (~250)	—	10 (10)	п.	—	—	O. humifusa Raf., O. phaeacantha Engelm. та ін.
Caesalpiniaceae R.Br.	Ceratonia L. (1)	—	1 (1)	п.	—	—	C. siliqua L.
	Cercis L. (7)	—	4 (1)	п., н.	—	—	C. siliquastrum L.
	Gleditsia L. (~12)	—	10 (1)	п.	—	—	G. triacanthos L.
	Gymnocladus Lam. (2)	—	1 (1)	п.	—	—	G. dioecus (L.) K.Koch
Capparaceae Adans.	Capparis L. (~250)	1 (1)	—	п., н.	—	—	C. herbacea Willd.

Родина	Рід (кількість видів у роді)	Кількість видів в Україні (в т. ч. плодових рослин)		Частина плода, що використовується	Види плодових культур, включені до Реєстру сортів рослин України	Види перспективних плодових культур	Види малопоширених, малозначущих й маловідомих плодових рослин
		аборигенних	інтродукованих				
Caprifoliaceae Adans.	Lonicera L. (~200)	3 (1)	84 (5)	п.	L. edulis Turcz. ex Freyn., L. kamtschatica (Sevast.) Pojark.	—	L. altaica Pall. et C., L. caerulea L. та ін.
	Sambucus L. (~40)	3 (1)	8 (8)	п.	—	S. nigra L.	S. canadensis L. та ін.
	Viburnum L. (~200)	2 (2)	21 (~21)	п.	V. opulus L.	—	V. lantana L., V. trilobum Marsh. та ін.
Cornaceae Dumort.	Cornus L. (~40)	3–4 (2)	27 (6)	п., н.	C. mas L.	—	C. capitata Wall., C. kousa (Bueg. ex Miq.) Hance, C. officinalis Sieb. et Zucc., C. san- guinea L. та ін. C. caroliniana Walt.
Corylaceae Mirb.	Carpinus L. (~35)	2 (0)	5 (1)	н.	—	—	C. americana March., C. colurna L., C. heterophylla Fisch. et Trautv. та ін.
	Corylus L. (~15)	1 (1)	7 (7)	н.	C. avellana, C. avellana L. × × C. maxima Mill.	C. maxima, C. pontica K.Koch	C. americana March., C. colurna L., C. heterophylla Fisch. et Trautv. та ін.
Cucurbitaceae Juss.	Citrullus Schrad. (3)	—	2 (1)	н.	—	—	C. colocynthis (L.) Schrad.
Ebenaceae Gürke	Diospyros L. (~500)	—	3 (3)	п., н.	D. kaki Thunb., D. kaki × × D. virginiana L.	D. virginiana	D. lotus L.
Elaeagnaceae Adans.	Elaeagnus L. (~45)	—	6 (6)	п., н.	—	E. multiflora Thunb., E. angustifolia L.	E. umbellata Thunb. та ін.
	Hippophaë L. (3)	1 (1)	—	п., н.	H. rhamnoides L.	—	—
	Shepherdia Nutt. (3)	—	1 (1)	п.	—	Sh. argentea (Pursh.) Nutt.	—
Empetraceae S.F.Gray	Empetrum L. (2–16)	2 (2)	—	п.	—	—	E. nigrum L., E. hermaphro- ditum (Lange) Hagerup
Ericaceae Juss.	Arbutus L. (~20)	1 (1)	1 (1)	п.	—	—	A. unedo L. та ін.
	Arctostaphylos Adans. (~70)	1 (1)	—	п.	—	—	A. uva-ursi (L.) Spreng.

Видовий склад плодових рослин України та перспективи їхнього використання

Продовження таблиці

Родина	Рід (кількість видів у роді)	Кількість видів в Україні (в т. ч. плодових рослин)		Частина плода, що використовується	Види плодових культур, включені до Реєстру сортів рослин України	Види перспективних плодових культур	Види малопоширених, малозначущих й маловідомих плодових рослин
		аборигенних	інтродукованих				
	Oxycoccus Hill (4)	2 (2)	1 (1)	п.	—	O. macrocarpon (Ait.) Pers.	O. microcarpus Turcz. ex Rupr. та ін.
Fabaceae Lindl.	Vaccinium L. (~300–400)	3 (3)	1 (1)	п.	—	V. corymbosum L., V. myrtillus L.	V. uliginosum L., V. vitis-ideae L.
	Caragana Lam. (~80)	3 (0)	20 (1)	п., н.	—	—	C. arborescens Lam.
	Lespedeza Michx. (~100)	—	5 (1)	н.	—	—	L. bicolor Turcz.
	Prosopis L. (~40)	—	1 (1)	п.	—	—	P. juliflora (Sw.) DC.
	Pueraria DC. (35)	—	1 (1)	п.	—	—	P. lobata (Willd.) Ohwi
Fagaceae Dumort.	Robinia L. (~20)	—	7 (1)	н.	—	—	R. pseudoacacia L.
	Castanea Mill. (12)	—	2 (2)	н.	—	C. dentata (Marsh.) Borkh., C. sativa Mill.	—
	Fagus L. (~10)	2–3 (2–3)	—	н.	—	F. orientalis Lipsky, F. sylvatica L.	—
	Quercus L. (~450)	6 (2)	47 (~17)	н.	—	—	Q. alba L., Q. ilex L., Q. imbricaria Michx., Q. prinus L. Q. palustris Muenchh., Q. robur L. та ін.
Grossulariaceae DC.	Grossularia Mill. (~50)	1 (1)	5 (5)	п.	G. uva-crispa (L.) Mill. × [G. hirtella (Michx.) Spach, G. ×succirubra (Zab.) Berger, G. inermis (Rydb.) Cov. et Britt.]	—	G. burejense (Fr.Schmidt) Berger, G. cynosbati (L.) Mill., G. divaricata (Dougl.) Cov. et Britt.,
	Ribes L. (~100)	4–6 (4–6)	25 (25)	п.	R. nigrum L., R. spicatum Robson, R. silvestre (Lam.) Mert. et Koch	R. aureum Pursh, R. ×culverwellii MacFarlane, R. odoratum Wendl	R. americanum Mill., R. atropurpureum C.A.Mey, R. dikuscha Fisch. et Turcz., R. multiflorum Kit.,

Родина	Рід (кількість видів у роді)	Кількість видів в Україні (в т. ч. плодових рослин)		Частина плода, що використовується	Види плодових культур, включені до Реєстру сортів рослин України	Види перспективних плодових культур	Види малопоширених, малозначущих й маловідомих плодових рослин
		аборигенних	інтродукованих				
Hamamelidaceae R.Br.	Hamamelis L. (6)	—	4 (1)	н.	—	—	R. petraeum Wulf. та ін. H. virginiana L.
Hippocastanaceae A.Rich.	Aesculus L. (13)	—	10 (3)	н.	—	—	A. hippocastanum L., A. octandra Marsh., A. parvi- flora Walt.
Juglandaceae DC. ex Perleb	Carya Nutt. (~25)	—	6 (6)	н.	—	—	C. illinoensis (Wangh.) K.Koch, C. ovata (Mill.) K.Koch, C. tomen- tosa (Lam.) Nutt.
	Juglans L. (~15)	—	13 (13)	н.	J. regia L.	J. ailantifolia Carr.	J. cinerea L., J. nigra L. та ін.
	Pterocarya Kunth (10)	—	4 (3)	н.	—	—	P. pterocarpa (Michx.) Kunth ex I.Iljinsk., P. rhoifolia Sieb. et Zucc., P. stenoptera DC.
Lardizabalaceae R.Br.	Akebia Decne. (5)	—	1 (1)	п.	—	—	A. quinata Decne.
	Decaisnea Hook.f. et Thoms. (2)	—	1 (1)	п.	—	—	D. fargesii Franch.
Lauraceae Juss.	Laurus L. (2)	—	1 (1)	п.	—	—	L. nobilis L.
Malvaceae Adans.	Malva L. (25–30)	5 (1)	9 (0)	п.	—	—	M. neglecta Wallr.
Moraceae Link	Broussonetia L'Her. ex Vent. (7–8)	—	2 (2)	п.	—	—	B. papyrifera (L.) Vent, B. kazinoki Sieb. et Zucc.
	Cudrania Trec. (4)	—	1 (1)	п.	—	—	C. tricuspidata (Carr.) Bureau
	Ficus L. (~800)	—	3 (1)	п.	F. carica L.	—	—
	Maclura Nutt. (12)	—	1 (1)	н., п.	—	—	M. pomifera (Raf.) C.K.Schneid.
	Morus L. (~10)	—	3 (3)	п.	M. alba L.	M. nigra L.	M. rubra L.
Myrtaceae Adans.	Myrtus L. (~100)	—	2 (1)	п.	—	—	M. communis L.
	Acca O.Berg (6)	—	1 (1)	п.	A. sellowiana (O.Berg) Burret	—	—
Nelumbonaceae A.Rich.	Nelumbo Adans. (2)	—	1 (1)	н.	—	—	N. nucifera Gaertn.
Nitrariaceae Lindl.	Nitraria L. (8)	1 (1)	—	п.	—	—	N. schoberi L.

Видовий склад плодових рослин України та перспективи їхнього використання

Продовження таблиці

Родина	Рід (кількість видів у роді)	Кількість видів в Україні (в т. ч. плодових рослин)		Частина плода, що використовується	Види плодових культур, включені до Реєстру сортів рослин України	Види перспективних плодових культур	Види малопоширених, малозначущих й маловідомих плодових рослин
		аборигенних	інтродукованих				
Nymphaeaceae Salisb.	Numphar L. (10–25)	1–2 (1–2)	–	н.	–	–	N. lutea (L.) Smith
	Nymphaea L. (~40)	2 (1)	–	н.	–	–	N. alba L., N. candida J. et C. Presl
Oleaceae Hoffmanns.	Chionanthus L. (2)	–	2 (1)	п.	–	–	C. virginicus L.
	Fraxinus L. (~65)	6 (1)	18 (0)	п.	–	–	F. exelsior L.
	Olea L. (~20)	–	1 (1)	п., н.	O. europea L.	–	–
Passifloraceae Juss. ex Roussel	Passiflora L. (~500)	–	1 (1)	п.	–	–	P. caerulea L.
Phytolaccaceae R.Br.	Phytolacca L. (~35)	–	2 (1)	п.	–	–	Ph. americana L.
Punicaceae Horan.	Punica L. (2)	–	1 (1)	п., н.	P. granatum L.	–	–
Rhamnaceae Juss.	Hovenia Thunb. (5)	–	1 (1)	пн.	–	–	H. dulcis Thunb.
	Ziziphus Mill. (~40)	–	1 (1)	п.	Z. jujuba Mill.	–	–
Rosaceae Adans.	Aflatunia Vass. (1)	–	1 (1)	п.	–	–	A. ulmifolia (Franch.) Vass. (= Louiseania ulmifolia (Franch.) Pachom.)
	Amelanchier Medik. (25)	1 (1)	10 (10)	п.	–	A. alnifolia (Nutt.) Nutt. ex M. Roem., Medik, A. ovalis A. spicata (Lam.) K.Koch	A. canadensis (L.) Medik. та ін.
	Amygdalus L. (40)	1 (0)	7 (2)	н., п.	A. communis L.	–	A. fenzliana (Fritch) Lipsky та ін.
	Armeniaca Scop. (8)	–	5 (5)	п., н.	A. vulgaris Mill. (Ehrh.) Pers.	A. dasycarpa	A. manshurica (Maxim.) Skvortz. та ін.
	Aronia Medik. (3)	–	3 (3)	п.	–	A. melanocarpa (Michx.) Elliot.	A. arbutifolia (L.) Pers., A. xprunifolia (Marsh.) Rehder
	Cerasus Mill. (~40)	2–3 (2–3)	2 (2)	п., н.	C. avium (L.) Moench, C. fruticosa (Pall.) Woron. × C. lan-nesiana Carr., C. xgondouinii Poit. et Turp., C. vulgaris Mill.	C. xeminens (Beck) Buia, C. fruticosa, C. fruticosa × C. maackii (Rupr.) Erem. et Simag.	C. pseudocerasus (Lindl.) G.Don. та ін.
	Chaenomeles Lindl. (3)	–	5 (5)	п.	Ch. xcalifornica W.Clarke	–	Ch. cathayensis (Hemsl.)

Родина	Рід (кількість видів у роді)	Кількість видів в Україні (в т. ч. плодових рослин)		Частина плода, що використовується	Види плодових культур, включені до Реєстру сортів рослин України	Види перспективних плодових культур	Види малопоширених, малозначущих й маловідомих плодових рослин
		аборигенних	інтродукованих				
					ex C.Weber, Ch. japonica (Thunb.) Lindl. ex Spach, Ch. speciosa (Sweet) Nakai, Ch. xsuperba (Frahm) Rehder		C.K.Schneid. та ін.
	Cotoneaster Medik. (~50)	3 (3)	59 (~59)	п.	—	—	C. integerrimus Medik., C. mega- locarpus M.Pop., C. subacutus Pojark. та ін.
	xCrataemespilus G.Camus (2)	—	1 (1)	п.	—	—	xC. grandiflora G.Camus
	Crataegus Tourn. ex L. (~200)	26–28 (26–28)	109 (~109)	п., н.	C. xanomala Sarg., C. pen- sylvanica Ashe, C. punctata Jacq.	C. azarolus L., C. mollis (Torr. et A.Gray) Scheele, C. pe- dicellata Sarg., C. pinnatifida Bunge, C. po- jarkovae Kossyck, C. submollis Sarg.	C. meyeri Pojark., C. monogyna Jacq., C. orientalis Pall. ex M.Bieb., C. rhipidophylla Gand., C. xtour- nefortii Griseb. та ін.
	Cydonia Mill. (1)	—	1 (1)	п.	C. oblonga Mill.	—	—
	Duchenea Smith (2)	—	1 (1)	п.	—	—	D. indica (Andr.) Focke
	Eriobotrya Lindl. (~10)	—	1 (1)	п.	—	—	E. japonica (Thunb.) Lindl.
	Fragaria L. (20)	4–6 (4–6)	3 (3)	п.	F. xananassa Duch.	F. vesca L., F. moschata Duch.	F. chiloensis (L.) Duch., F. virgini- ana Duch., F. viridis Duch. та ін.
	Holodiscus Maxim. (8)	—	1 (1)	п.	—	—	H. discolor (Pursh) Maxim.
	Laurocerasus Tourn. ex Duham. (25)	—	2 (1)	п.	—	—	L. officinalis M.Roem.
	Malus Mill. (~35)	2 (2)	35 (35)	п.	M. domestica Borkh.	M. xprunifolia (Willd.) Borkh.	M. xgloriosa Lemoine, M. prae- cox (Pall.) Borkh., M. sylvestris (L.) Mill. та ін.

Видовий склад плодових рослин України та перспективи їхнього використання

Продовження таблиці

Родина	Рід (кількість видів у роді)	Кількість видів в Україні (в т. ч. плодових рослин)		Частина плода, що використовується	Види плодових культур, включені до Реєстру сортів рослин України	Види перспективних плодових культур	Види малопоширених, малозначущих й маловідомих плодових рослин
		аборигенних	інтродукованих				
	Microcerasus Webb. emend Spach (6)	—	6 (6)	п.	—	M. besseyi (Bailey) Mez. comb. nov., M. tomentosa (Thunb.) Erem. et Yushev	M. glandulosa (Thunb.) M.Roem., M. incana (Pall.) M. Roem., M. prostrata (Labill.) M. Roem. та ін.
	Mespilus L. (1)	1 (1)	—	п.	—	—	M. germanica L.
	Padellus Vass. (14)	1 (1)	3 (3)	п., н.	—	P. mahaleb (L.) Vass.	P. maximowiczii (Rupr.) Erem. et Jushev, P. pensyl- vanica (L.f.) Erem. et Jushev
	Padus Mill. (~10)	1 (1)	4 (4)	п., н.	—	P. avium Mill., P. virginiana (L.) Mill.	P. serotina (Ehrh.) Agardh. та ін.
	Persica Mill. (4)	—	4 (4)	п., н.	P. davidiana Carr. × P. kansuensis (Rehder) Koval. et Kostina, P. vulgaris Mill.	—	P. davidiana, P. kansuensis
	Photinia Lindl. (60)	—	1 (1)	п.	—	—	Ph. villosa (Thunb.) DC.
	Prinsepia Royle (3–4)	—	2 (2)	п., н.	—	—	P. sinensis (Oliv.) Oliv. ex Bean, P. uniflora Batal.
	Prunus L. (~35)	3–4 (3–4)	13 (13)	п., н.	[P. americana Marsh. × P. simo- nii Carr.] × P. ce- rasifera Ehrh., P. domestica L., P. cerasifera, P. cerasifera × P. salicina Lindl.	P. americana, P. insititia L., P. salicina	P. spinosa L. та ін.
	Pseudocydonia (C.K.Schneid.) C.K.Schneid. (1)	—	1 (1)	п.	—	—	P. sinensis C.K.Schneid.
	Pyracantha M.Roem. (~6)	1 (1)	5 (1)	п.	—	—	P. angustifolia (Frahch.) C.K.Schneid., P. coccinea (L.) M.Roem

Родина	Рід (кількість видів у роді)	Кількість видів в Україні (в т. ч. плодових рослин)		Частина плода, що використовується	Види плодових культур, включені до Реєстру сортів рослин України	Види перспективних плодових культур	Види малопоширених, малозначущих й маловідомих плодових рослин
		аборигенних	інтродукованих				
	× <i>Pyronia</i> Veitch ex Trab. (1)	—	1 (1)	п.	—	—	× <i>P. veitchii</i> (Trab.) Guill.
	<i>Pyrus</i> L. (~30)	2–3 (2–3)	17 (17)	п.	<i>P. communis</i> L.	<i>P. bretschneideri</i> Rehder, <i>P. pyra-</i> <i>ster</i> Burgsd., <i>P. pyrifolia</i> (Burm.f.) Nakai	<i>P. betulifolia</i> Bunge, <i>P. elaeagrifolia</i> Pall., <i>P. ussuriensis</i> Maxim. та ін.
	<i>Rosa</i> L. (>100)	75–77 (~75–77)	47 (~47)	п., н.	<i>R. majalis</i> Herrm.	<i>R. rugosa</i> Thunb.	<i>R. canina</i> L., <i>R. pomifera</i> Herrm, <i>R. roxbourgii</i> Tratt. та ін.
	<i>Rubus</i> L. (~400)	19–54 (~19–54)	9 (9)	п.	<i>R. idaeus</i> L.	<i>R. laciniatus</i> (West.) Willd., <i>R. xloganobaccus</i> Bailey, <i>R. occidentalis</i> L.	<i>R. nessensis</i> W.Hall, <i>R. saxatilis</i> L. та ін.
	× <i>Sorbaronia</i> C.K.Schneid. (5)	—	1 (1)	п.	—	× <i>S. fallax</i> (C.K.Schneid.) C.K.Schneid.	—
	× <i>Sorbocotoneaster</i> Pojark. (1)	—	1 (1)	п.	—	—	× <i>S. pozdnjakovii</i> Pojark.
	× <i>Sorbopyrus</i> C.K.Schneid. (1)	—	1 (1)	п.	—	—	× <i>S. auricularis</i> (Knoop) C.K.Schneid.
	<i>Sorbus</i> L. (~100)	7–9 (7–9)	32 (32)	п.	—	<i>S. aucuparia</i> L., <i>S. domestica</i> L., <i>S. sambucifolia</i> (Cham. et Schlecht.) Roem.	<i>S. aria</i> (L.) Crantz, <i>S. hybrida</i> L., <i>S. intermedia</i> (Ehrh.) Pers. та ін.
Rutaceae Juss.	<i>Citrus</i> L. (12)	—	3 (3)	п.	<i>C. limon</i> (L.) Burm.f.*	—	<i>C. junos</i> (Sieb.) Tanaka, <i>C. sinensis</i> (L.) Osbeck*, <i>C. unshiu</i> (Swingl) Marc.*
	<i>Euodia</i> Forst. et Forst.f. (~45)	—	2 (1)	н.	—	—	<i>E. daniellii</i> (Benn.) Hemsl. ex Forb. et Hemsl.
	<i>Phellodendron</i> Rupr. (~10)	—	5 (1)	п.	—	—	<i>Ph. amurense</i> Rupr.
	<i>Poncirus</i> Rafin. (1)	—	1 (1)	п.	—	—	<i>P. trifoliata</i> (L.) Raf.

Видовий склад плодових рослин України та перспективи їхнього використання

Закінчення таблиці

Родина	Рід (кількість видів у роді)	Кількість видів в Україні (в т. ч. плодових рослин)		Частина плода, що використовується	Види плодових культур, включені до Реєстру сортів рослин України	Види перспективних плодових культур	Види малопоширених, малозначущих й маловідомих плодових рослин
		аборигенних	інтродукованих				
	Ptelea L. (7 – 10)	—	4 (1)	н.	—	—	P. baldwinii Torr. et Gray
	Zanthoxylum L. (~20 – 30)	—	7 (6)	п.	—	—	Z. alatum Roxb., Z. peritum DC., Z. simulans Hance та ін.
Sapindaceae Juss.	Koelreuteria Laxm. (~7)	—	4 (1)	н.	—	—	K. paniculata Laxm.
	Xanthoceras Bunge (2)	—	1 (1)	н.	—	—	X. sorbifolia Bunge
Schisandraceae Blume	Schisandra Michx. (26)	—	1 (1)	п.	S. sinensis (Turcz.) Baill.	—	—
Solanaceae Adans.	Lycium L. (~80 – 90)	1 (1)	4 (0)	п.	—	—	Lycium barbarum L.
Staphyleaceae Lindl.	Staphylea L. (12)	1 (1)	3 (0)	н.	—	—	S. pinnata L.
Tiliaceae Adans.	Tilia L. (~50)	6 – 8 (6 – 8)	20 (~20)	н.	—	—	T. americana L., T. platyphyllos Scop., T. tomentosa Moench та ін.
Trapaceae Dumort.	Trapa L. (~30)	9 (9)	—	н.	—	—	T. natans L. та ін.
Ulmaceae Mirb.	Celtis L. (80)	1 (0)	9 (~5)	п., н.	—	—	C. australis L., C. caucasica Willd. та ін.
	Ulmus L. (~45)	7 (~2)	9 (~3)	п., н.	—	—	U. glabra Huds. та ін.
Verbenaceae Adans.	Callicarpa L. (~40)	—	5 (1)	п.	—	—	C. americana L.
	Vitex L. (~250)	1 (1)	1 (0)	п.	—	—	V. agnus-castus L.
Vitaceae Juss.	Vitis L. (~60 – 70)	1 (1)	26 (26)	п., н.	V. vinifera L.	V. labrusca L.	V. amurensis Rupr., V. berlandieri Planch., V. rupestris Scheele, V. vulpina L. та ін.
	Parthenocissus Planch. (~15)	—	4 (1)	п.	—	—	P. quinquefolia (L.) Planch.

Примітка: п. — плід; н. — насіння; пн. — плодоніжка; * — культура можлива у напівзакритому ґрунті.

видів у таксономічно складних і численних родах *Crataegus* Tourn. ex L., *Rosa* L., *Rubus* L. також може внести корективи у загальну кількість видів.

Кількість деревних інтродуцентів є більшою, ніж зазначено у праці [6], бо в ній не враховано нові інтродуценти та численні міжвидові й міжродові гібриди, які вирощують у колекціях наукових установ садівничого профілю. Деякі з них, що мають важливе значення, включені нами до переліку.

Віднесення окремих видів до плодкових рослин може бути спірним, наприклад, *Citrullus colocynthis* (L.) Schrad., *Malva neglecta* Wallr., *Phytolacca americana* L. вважають овочевими рослинами, але, будучи багаторічниками, вони підпадають під визначення плодкових культур, так само як і однорічник *Trapa natans* L., який в умовах півдня може перетворюватися на багаторічну рослину.

Аналіз таблиці свідчить, що плодкові рослини, які зростають в Україні, належать до 124 родів та 49 родин (аборигенні — до 49 родів та 24 родин, інтродуковані — до 109 родів та 42 родин). Чисельність аборигенних видів становить 206—258, інтродуцентів — понад 760.

Види і гібриди плодкових рослин мають різну економічну цінність, тому у таблиці вони розподілені на три групи. До першої входять плодкові рослини, включені до Реєстру сортів рослин України [5], тобто дозволене їхнє господарське використання. Це 36 плодкових культур та 6 підщеп, до числа яких ми зарахували також фундук і шовковицю, котрі через фінансові проблеми з підтримки сортів були виключені з останнього видання Реєстру. Вони належать до 50 видів і міжвидових гібридів. До другої групи входять плодкові рослини, що також мають економічне значення, — 60 видів. До складу найчисленнішої третьої групи — малопоширені в Україні плодкові культури, малозначущі з економічного погляду види та види, плоди яких практично не викорис-

товуються в їжу, або ті, про харчову цінність яких є мало відомостей. Деякі з цих видів в Україні вважаються неїстівними, наприклад, *Acer tataricum* L., *Caragana arborescens* Lam., *Chionanthus virginicus* L., *Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch., хоча в інших регіонах світу їхні плоди використовуються місцевим населенням в їжу. Розподіл між другою і третьою групами є дещо суб'єктивним і можливе перенесення видів з однієї групи до іншої. Крім того, значення плодкових рослин може змінюватися у процесі їхнього вивчення та окультурення.

Таким чином, в Україні зростає 206—258 аборигенних видів плодкових рослин, що належать до 49 родів та 24 родин, понад 760 видів зі 109 родів та 42 родин інтродуковано. Економічно важливими є 110 видів і міжвидових гібридів з 50 родів та 22 родин. Харчова цінність та придатність для використання як підщепа інших видів, насамперед інтродукованих, потребує детальнішого вивчення.

1. Вульф Е.В., Малеева О.Ф. Мировые ресурсы полезных растений. Пищевые, кормовые, технические, лекарственные и др.: Справочник. — Л.: Наука, 1969. — 566 с.

2. Губанов И.А., Крылова И.Л., Тихонова В.Л. Дикорастущие полезные растения СССР. — М.: Мысль, 1976. — 360 с.

3. Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покритонасінні. — К.: Фітосоціоцентр, 2002—2005. — Ч. 1. — 447 с.; ч. 2. — 715 с.

4. Жизнь растений / Под ред. А.Л. Тахтаджяна. — М.: Просвещение, 1980—1981. — Т. 5. — Ч. 1. — 430 с.; Ч. 2. — 511 с.

5. Каталог сортів, придатних для поширення в Україні / Держ. служба з охорони прав на сорти рослин. — [Cited 2006, 17 Sept.]. — Available from: <<http://sops.gov.ua/nav%20kat.html>>.

6. Кошно Н.А., Курдюк А.М. Теоретические основы и опыт интродукции древесных растений в Украине. — К.: Наук. думка, 1994. — 187 с.

7. Меженський В.М. Про класифікацію плодкових рослин // Сад, виноград і вино України. — 2002. — № 5-6. — С. 39—41.

8. Определитель высших растений Украины / Д.Н. Доброчаева, М.И. Котов, Ю.Н. Прокудин и др. — К.: Наук. думка, 1987. — 548 с.

9. Соколов С.Я., Связева О.А. География древесных растений СССР. — М.; Л.: Наука, 1965. — 263 с.

10. Шабарова С.І., Таргонський П.Н. Плодові, ягідні та горіхоплідні рослини лісів УРСР. — К.: Вища шк., 1984. — 119 с.

11. Юшев А.А. Новое в систематике рода *Cerasus* Mill. // Систематика, морфология, биология и сортоизучение плодовых, ягодных, субтропических и декоративных культур: Сб. науч. тр. по прикл. ботанике, генетике и селекции / ВНИИ растениеводства. — 1990. — Т. 31. — С. 56—64.

12. *Krüssmann G.* Handbuch der Laubgehölze. — Berlin; Hamburg: Paul Parey, 1976—1978. — Bd. 1—3.

13. *Mosyakin S.L., Fedoronchuk M.M.* Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist / M.G. Kholodny Institute of Botany. — Kyiv, 1999. — 345 p.

14. Plant for the future. — [Cited 2007, 1 Aug.] — Available from: <<http://www.pfaf.org/>>.

15. *Wiersema J.H., León B.* World economic plants: A standard references. — Boca Raton; L.; N.Y.; Washington (D.C.): CRC Press, 1999. — 749 p.

Рекомендував до друку
В.Г. Собко

В.Н. Меженский

Артемовская опытная станция питомниководства
Института садоводства УААН, Украина,
п. Опытное

ВИДОВОЙ СОСТАВ ПЛОДОВЫХ РАСТЕНИЙ УКРАИНЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИХ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ

Приведены данные о видовом составе аборигенных и интродуцированных плодовых растений в Украине. На территории страны произрастает около 1 тыс. видов плодовых растений из 124 родов и 49 семейств, из них аборигенных — 206—258 видов из 49 родов и 24 семейств, интродуцированных — более 760 видов из 109 родов и 42 семейств. Экономически важными являются 110 видов и межвидовых гибридов, принадлежащих к 50 родам и 22 семействам.

V.M. Mezhenskyj

Artemivsk Nursery Experimental Station
of the Institution of Horticulture of UAAS,
Ukraine, Opytne

SPECIES COMPOSITION OF FRUIT PLANTS IN UKRAINE AND PROSPECT FOR THEIR USE

The data of species composition of aboriginal and introduced fruit plants in Ukraine are presented. There are about 1000 species from 124 genera and 49 families growth on the territory of Ukraine including 206—258 local species of 49 genera and 24 families, and more than 760 introduced species of 109 genera and 42 families. 110 species and interspecies hybrids of 50 genera and 22 families are economically important.